

VEDLEGG 7

Delrapport: Næringsforsyning i jordblandinger med slam og bark

Hans Martin Hanslin¹, Per Anker Pedersen² og Arne Sæbø¹, ¹Planteforsk Særheim forskingssenter, 4353 KLEPP ST. ²Universitet for miljø- og biovitenskap, 1432 ÅS

Hovedprosjekt: Slam og kompost i grøntanlegg

Delprosjekt: Forsøk med ulike typer slam i jordblandinger med bark

Sammendrag

Slam og kompost er rike på lett tilgjengelige plantenæringsstoffer. Ved å kombinere ulike komponenter i jordblandinger, kan en få et dyrkingsmedium med balansert næringstilgang og god struktur. Forsøket viste at blandinger av slam, bark og sand kan gi et egnet dyrkingsmedium med god utnytting av næringsstoffene i slammet når komponentene blandes i rett forhold. Metoden som er brukt er effektiv i arbeidet med å finne fram til gunstige jordblandinger.

Bakgrunn

Det finnes produkter på markedet, der en har laget jordblandinger med slam, jord eller sand og kompostert bark. I flere forsøk har en funnet relativt liten nitrogenvirkning i slike blandinger. Innblanding av bark kan føre til midlertidig binding av nitrogen i slam og kompost. For å rette på det, tilfører noen kommersielle aktører nitrogengjødsel til barken for å kompensere for nitrogen som nedbrytingen av barken eventuelt måtte trenge. I dette forsøket ble det laget jordblandinger med to typer slam; 1. IVAR-slam (fra Sentralrenseanlegg Nord-Jæren, kjemisk renseanlegg med jernfelling og anaerob stabilisering og tørking av slammet) og RA2-slam (fra kjemisk renseanlegg med aluminiumfelling og kalkbehandling av slammet) og nitrogenforsyningen til gras undersøkt i et veksthusforsøk. Nitrogenforsyningen til gras ble undersøkt i et veksthusforsøk.

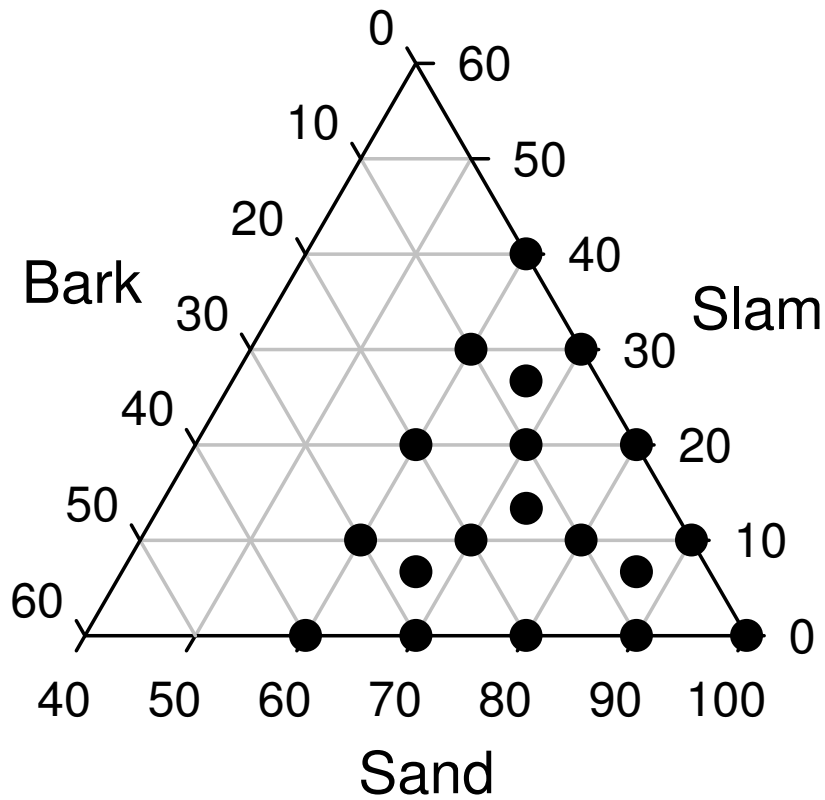
Metodikk

I et potteforsøk ble effekten av de to slamtypene (IVAR og RA-2) i ulike blanding med utvasket kompostert bark og sand på næringsforsyning til raigras undersøkt. Komponentene ble blandet etter tilpassing av en blandingsdesign og fylt i pottes (3,5 L). Innholdet av sand i blandingene var 60 – 100 % av volumet. For både slam og bark var innholdet 0 – 40 % av blandingene. En oversikt over blandingsforhold er gitt i Figur 1. Det ble sådd raigras i fire pottes per ledd. Det ble gitt en balansert gjødsling (uten N) i overskudd til alle ledd. Parallelt ble det kjørt en gjødslingsserie med ren sand med 7 ulike nivå av nitrogengjødsling (ammoniumnitrat) for å se på gjødseleffekten av blandingene. Gras ble høstet fra pottene med jevne mellomrom, tørket, veid og samlet for kjemiske analyser. Forsøket ble avsluttet etter 12 uker.

Resultater og konklusjon

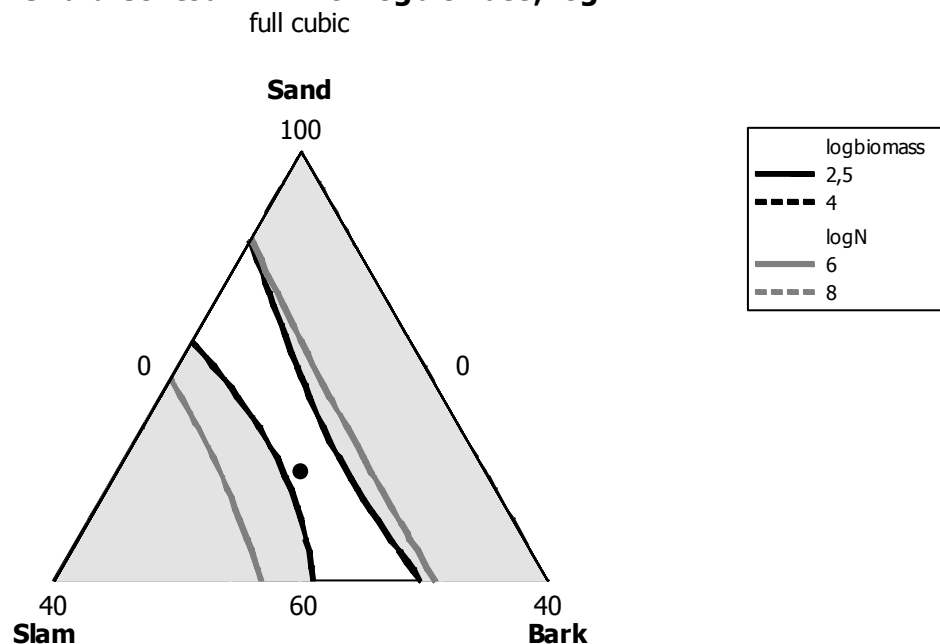
Forsøket viste forholdsvis lik respons for tilvekst og opptak av nitrogen for jordblandingene basert på de to slamtypene. Optimal kombinasjon ble funnet for rundt 70 % sand, 15 % slam og 15 % kompostert bark for begge slamtypene (Figurer 2 – 5). Det var betydelig forskjell i nitrogenforsyningen fra de to slamtypene. Jordblandinger med fra 6 % og mer IVAR slampellet ga en nitrogeneffekt på mer enn 30 kg N/da. Jordblandinger med fra 10-40 % slam fra RA-2, ga en nitrogeneffekt på mellom 10 og 20 kg N/da. Det ble ikke observert noen responser som tydet på binding av N til barken i blandingen med IVAR slam, mens det for RA-2-slammet ble observert en noe negativ effekt av en stor barkandel. Det var ikke forventet

en binding av nitrogen til barken da den var godt kompostert. Forskjellen i respons mellom de to slamtypene antas å skyldes den store forskjellen i tilgjengelig nitrogen. Selv med noe binding av nitrogen til barken, inneholder IVAR-slammet nok nitrogen til å forsyne plantene.

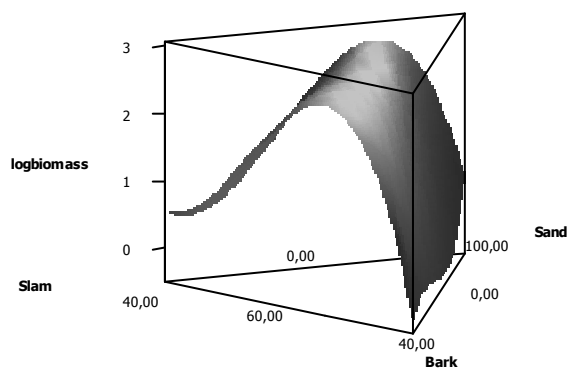
Figur 1: Forsøksdesign som viser kombinasjoner (%) av sand, slam og bark brukt i potteforsøket

Overlaid Contour IVAR of logbiomass; logN

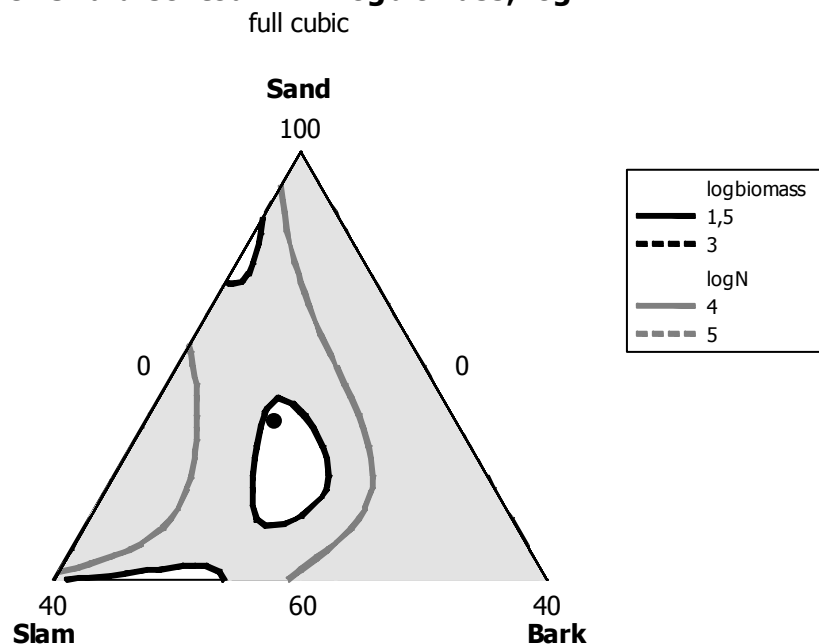
Figur 2 Overlagt konturplot for logtransformert biomasse og nitrogenopptak i planter dyrket med ulike kombinasjoner av IVAR slampellets, bark og sand. Det hvite området viser blandingskombinasjoner med god vekst, mens svart prikk viser optimum.

Mixture Surface Plot of logbiomass (component amounts)

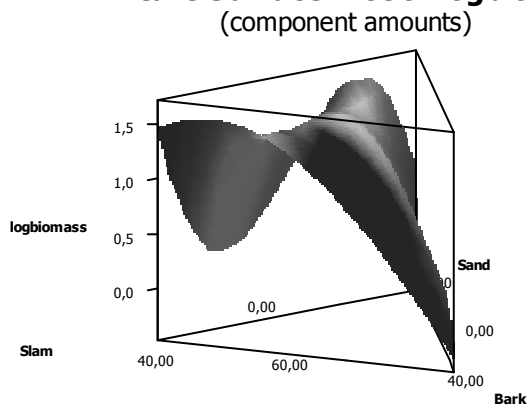
Figur 3. Responsoverflaten for tilvekst hos gras dyrket ved ulike kombinasjoner av IVAR slampellets, sand og bark

Overlaid Contour RA2 logbiomass; logN

Figur 4 Overlagt konturplot for logtransformert biomasse og nitrogenopptak i planter dyrket med ulike kombinasjoner av RA2 slam, bark og sand. Det hvite området viser blandingskombinasjoner med god vekst, mens svart prikk viser optimum.

Mixture Surface Plot of logbiomass

Figur 5 Responsoverflaten for tilvekst hos gras dyrket ved ulike kombinasjoner av RA2 slam, sand og bark

Denne måten å prøve ut ulike blandinger mener vi gir godt svar på blandingsforholdet mellom ulike fraksjoner i jordblandinger. Det er å anbefale at de som skal lage jordblandinger bruker

denne metodikken i tillegg til den praktiske utprøvingen til de aktuelle plantene som jordblandingene er tenkt brukt til.